

Громов Сергій Вікторович,
практичний психолог,
Полтавський базовий
медичний фаховий коледж,
м. Полтава

ЗАКЛАД ОСВІТИ, ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПЕРВИННОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ХІМІЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ: МЕТОДИ РОБОТИ ТА ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ ФАХІВЦІВ

Психологічні особливості підліткового та раннього юнацького віку.

Провідним видом діяльності підліткового віку (11-15 років) є інтимно-особистісне спілкування. Важливим для особистості є думка підліткової референтної групи. Саме в групах іде перше знайомство з психічно активними хімічними речовинами – алкоголем, табаком. Якщо лідер підліткової групи зловживає канабісом, не дивно, що й ритуал прийняття в групу нових членів, часто слабших фізично та й психологічно, буде проходити зі зловживанням цією сполукою.

В юнацькому віці (до 25 років) людина дорослішає, особисті переживання стають більш глибокими, думка групи – колективу, вже не настільки важлива. Студенти в такому періоді гостро переживають проблеми в особистому житті. На стабільність психологічного розвитку особистості також мають помітний вплив перспективи кар'єрного зростання, можливість самостійно забезпечити власне майбутнє. Саме в період юнацтва високий ризик потрапити в тенета мережевого розповсюдження наркотичних речовин – з метою заробітку. Юнацький вік - це період, протягом якого людина відчуває величезну необхідність в особливій формі психотерапії, що дозволяє отримати підтримку і висловити всі почуття, що переповнюють душу. Якщо такого спілкування не має або воно відбувається в колі залежних, особистість починає шукати шляхи самозаспокоєння і переходить від спорадичного вживання умовно «легких» канабіноїдів до системного вживання, або взагалі до більш «важких» амфетамінів чи опіатів. У такому віці саме дружба стає найважливішим фактором самоствердження. Нерідко тривале спілкування в юнацькому віці по телефону, в соціальних мережах дорослі вважають просто безглуздом і беззмістовним. Батьків і педагогів ці розмови буквально виводять з себе. Однак уявити розвиток юнацького віку неможливо без таких контактів. Розмови підтримують самоствердження особистості.

За даними світового огляду впливу пандемії коронавірусу на дітей в онлайн (David Wright. COVID-19: expectations and Effects on children onlain, June 2020) в період карантину неповнолітні стали проводити на 80% більше часу онлайн, значно почастишали випадки не тільки поширення наркотиків, а

й булінгу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, а сексуальна експлуатація дітей в Інтернеті збільшилась вдвічі. Соціологи схильні розглядати простір мережі Internet як соціальний «кіберпростір», свого роду інформаційно-комунікативне поле, сформоване взаємодіючими користувачами, який характеризується практично необмеженою свободою й анонімністю цієї інформаційної взаємодії. Активно пропагується в мережі наркотична субкультура. Можна ознайомитися з «наркоманською» прозою, віршами, корпоративним жаргоном споживачів наркотиків. Не останнє значення має і сучасне мистецтво, музика (кислотні напрямки, постмодернізм і т. п.). На сторінках, присвячених сучасному мистецтву, можна знайти велику кількість інформації, яка заохочує і рекламує споживання наркотиків.

У цьому зв'язку небезпечною тенденцією ми вважаємо злиття двох стратегій аддиктивної поведінки: т. з. Internet-залежності і залежності наркотичної.

На жаль, в Україні такі випадки також почастишали, разом з цим підвищилась кількість звернень за допомогою, щодо подібних випадків з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Це свідчить про негайну необхідність запровадження інформаційно-просвітницьких заходів для захисту дітей в цифровому середовищі, формуючи в них обізнаність про безпечну поведінку, про наявні ризики, а відповідно й стійкість до них.

Готовність психолога до роботи з групою ризику, залежними та співзалежними сім'ями.

Психологам, соціальним педагогам, вихователям навчальних закладів слід добре знати справжні причини, мотивацію наркотизації молодіжного середовища. Наприклад, у дослідженнях вчених (В.С.Братусь та П.І.Сидоров у книзі “Психологія, клініка и профілактика раннього алкоголізму”) про причини першого вживання наркотиків: 30,5 відсотка старшокласників відповіли, що вони почали вживати з цікавості; 20,1 відсотка – бо вживають дорослі; 15,8 відсотка – щоб відчути себе дорослим; 10,4 відсотка – для самоутвердження в групі однолітків; 9 відсотків – бо скучно; 5,8 відсотка – для полегшення спілкування з іншими людьми; 3,6 відсотка – для сміливості; 2,5 відсотка – позбутися страху; 2,2 відсотка – для зняття напруги.

Виявлені мотиви можна об'єднати в чотири групи: пізнавальні; самоутвердження; символічної участі; зняття психодинамічної напруги. Знання цих мотивів значно сприяє цілеспрямованості та конкретності виховної роботи у вищих навчальних закладах, бо такі самі мотиви вживання наркотиків існують і серед студентів.

Психолог повинен чітко усвідомлювати з якою категорією клієнтів він має справу. У світовій практиці фахівці з профілактики наркотичних та алкогольних проблем використовують метафору «світлофора», що ілюструє розподіл загальної кількості людей на три групи і стратегію профілактичних дій відповідно до кожної з них:

1.«Зелена група» – це група здорових людей, які вживають алкоголь помірковано (помірно) або не вживають психоактивні речовини взагалі;

2.«Жовта група» – це група людей, які вживають психоактивні речовини з ризиком для здоров'я, але ще не мають хімічної залежності від них;

3.«Червона група» – це група людей, вживання психоактивних речовин яких призвело до виникнення хімічної залежності та інших проблем.

Жовта та червона група є прерогативою діяльності лікарів: наркологів, психотерапевтів, психіатрів. В умовах навчального закладу ми можемо лише первинно діагностувати існуючу проблему цих груп та вчасно передати їх в руки кваліфікованих за цією спеціалізацією медичних фахівців. Інтегрований підхід в лікуванні цих пацієнтів передбачає залучення психологів, соціальних працівників не тільки для спостереження за результатами клінічного одужання, а й подальшу співпрацю у ресоціалізації особистості, уникненні стигматизації в суспільстві, формуванні нових реалій мотивації життя та діяльності.

Зелена група є мішенню первинної профілактики.

На даний момент первинна профілактика в наркології використовує три основних методи:

1. Систему заборон і покарань.

2. Санітарне просвітництво.

3. Виявлення контингентів високого ризику розвитку аддиктивної поведінки (проте А. Є. Личко і В. С. Бітенський вважають останній лише допоміжним прийомом).

Соціально-психологічна служба навчальних закладів здатна значно розширити та посилити методологічно цей напрямок профілактики. Але ми повинні розуміти власний рівень підготовки: методичний та особистісний компонент.

Американським національним інститутом наркоманії (NIDA) були розроблені методичні критерії оцінки освітніх профілактичних програм, вони містять у собі такі положення:

- програма повинна бути розрахована на дітей усіх вікових груп, починаючи з дитячого саду і до старшої школи, або хоча б на критичний період середніх і старших класів;

- програма має передбачати декілька років впливу на дітей або охоплювати хоча б весь період середніх і старших класів;

- у програмі слід використовувати добре перевірені, стандартизовані методи з детальним планом занять і навчального матеріалу;

- програма повинна навчати опору наркотикам за допомогою інтерактивних методів — моделювання ситуацій, рольової гри, дискусії, зворотнього зв'язку, підкріплення, тривалої практики й ін.;

- програма має виховувати соціально-позитивне ставлення до школи і суспільства;

- програма повинна навчати соціальним навичкам (комунікабельність, впевненість у собі, самоповага) і способам опору наркотикам з урахуванням культурних особливостей і рівня розвитку дітей;
- програма має сприяти позитивному впливу дітей одне на одного;
- програма повинна прищеплювати антинаркотичні соціальні норми;
- програма повинна закріплювати знання тренуванням вмінь і навичок;
- програма повинна мати адекватну тривалість (спеціалісти NIDA пропонують від 10 до 15 занять впродовж першого року і потім 10–15 закріплюючих занять);
- програма має передбачати періодичну оцінку для визначення її ефективності.

Особистісний компонент готовності психолога, соціального педагога, вихователя включає готовність до процесу консультування насамперед. Знати етапи консультативного процесу та чітко усвідомлювати мету недостатньо. Треба мати певний досвід, здібності та практичні навички. Виділемо головні:

1. Організаторські. Виявляються в умінні згуртувати студентів, залучити їх до праці, розподіляти обов'язки, спланувати роботу, підвести підсумки зробленому і т.ін.

2. Дидактичні. Конкретні уміння підібрати і підготувати навчальний матеріал, наочність, обладнання, доступно, ясно, виразно, переконливо і послідовно викладати навчальний матеріал, стимулювати розвиток пізнавальних інтересів і духовних потреб, підвищувати навчально-пізнавальну активність.

3. Перцептивні, що виявляються в умінні проникати в психологічний світ вихованців, об'єктивно оцінювати їх емоційний стан, виявляти індивідуальні особливості психіки.

4. Комунікативні здібності, які виявляються в умінні встановлювати педагогічно доцільні стосунки з студентами, їх батьками, колегами, керівниками навчального закладу.

5. Сугестивні здібності, які виявляються в умінні здійснювати емоційний вплив як на клієнта, так й на його сім'ю.

6. Дослідницькі здібності виявляються в умінні пізнавати і об'єктивно оцінити педагогічні ситуації і процеси.

7. Науково-пізнавальні здібності передбачають засвоєння наукових знань у своїй галузі.

8. Відсутність забобонів, страху, відрази щодо самої теми аддикції.

Наукові дослідження останніх років виявили "провідні" й "допоміжні" здібності. До провідних належать: педагогічна пильність (спостережливість), дидактичні, організаторські, експресивні, решта може бути віднесена до допоміжних.

Системи освітньої профілактики наркотизму.

Найпоширенішими у даний час і з досить тривалою історією є освітні профілактичні програми (антиалкогольні, антинаркотичні й антинікотинові).

Основним місцем їхньої реалізації є заклад освіти, тому й агентами освітньої профілактики є викладачі, шкільні психологи, самі учні і їх батьки, які також залучені в процес навчання своїх дітей.

Багатий досвід їхнього проведення (понад сторіччя) показав, що ефективність зазначених заходів залежить від того, як подається інформація і які методи використовуються. Так, програми, які акцентують увагу на негативних наслідках наркотизму, виявилися малоефективними, а програми, що роблять акцент на навчанні «адаптивному стилю життя, навичкам спілкування, критичному мисленню, вмінню приймати рішення і протистояти в ситуаціях пропозиції адиктивних речовин тощо» довели свою ефективність.

Програми формування життєвих навичок (Life Skills Training)

Учені виділяють дві основних моделі навчальних програм первинної профілактики — програма досягнення соціально-психологічної компетентності (основна мета — виробити навички ефективного спілкування) і програма навчання життєвим навичкам (основна ціль виробити навички відповідального прийняття рішень). Ці моделі у різноманітних культурних умовах і різноманітних країнах набувають різних форм, однак вони мають подібні задачі, ними є:

- розвиток соціальної і особистісної компетентності;
- вироблення навичок самозахисту;
- попередження виникнення проблем.

Цільовою групою для освітніх превентивних програм є учнівська, студентська молодь в школах, коледжах, інститутах та інших освітніх закладах. Найбільшу ефективність у закладах освіти показали програми поведінки, побудовані за принципом формування життєвих навичок — ФЖН.

Основними принципами ФЖН є:

Всебічність. У процесі навчання використовуються різноманітні методи подачі інформації, методики тренінгу соціально-психологічних навичок і засоби закріплення вивченої поведінки. Всебічність означає орієнтацію на «цілісну людину протягом певного часу». Основні елементи всебічності наступні.

Засвоєння знань — однієї інформації для зміни аддиктивної поведінки недостатньо, діти повинні набути оптимуму знань, щоб самостійно мислити і будувати поведінку. Всебічні програми дають учням знання шляхом концептуалізації інформації, тренінгу по її закріпленню, виконання завдань з читання, домашніх вправ разом із батьками і участі в громадському житті за місцем проживання.

Навички соціальної компетентності — успішна профілактика передбачає створення у дітей соціально-психологічних навичок відмови від ризикованих пропозицій, бачення позитивних і негативних сторін явищ, взаємодії з ровесниками, дружби, вміння пережити втрату друга, правильного вираження своїх почуттів й ін. Тренінг життєвих, соціально-психологічних навичок є одним з основних компонентів профілактики

наркотизму (Life Skills Training). Програми ФЖН обов'язково включають навчання ефективного спілкуванню, впевненості в собі, умінню управляти своїми почуттями, вибору друзів і побудові позитивних відносин із ровесниками, зміцненню зв'язків із сім'єю й іншими значимими дорослими, вирішенню проблем, критичному мисленню, прийняттю рішень, усвідомленню негативних впливів і тисків з боку ровесників і опорів їм, постановці цілей, наданню допомоги оточуючим.

Безперервність навчання та ефективність програм прямо корелюють із їхньою тривалістю, послідовністю і широтою змісту. Тільки безупинні зусилля протягом багатьох уроків і навіть років дають позитивні результати. Якісні програми передбачають у залежності від віку дітей від 45 до 100 уроків протягом семестру або послідовні курси протягом декількох років.

Взаємовідносини з ровесниками справляють сильний вплив на якість програм, тому що діти схильні до впливу один на одного. Але подібний вплив може бути як позитивним, так і негативним. Задача програм ФЖН — допомога дітям у побудові позитивних взаємовідносин із ровесниками й умінню вибирати друзів.

Участь у громадському житті сприяє ефективності профілактичної роботи, надаючи учням позитивні рольові моделі. Учні, відчужені від просоціальних структур суспільства, більш схильні до аддиктивної і девіантної поведінки, а участь у позашкільному громадському житті допомагає молоді зробити свій внесок у просоціальну організацію суспільства та ідентифікуватися з ним.

Участь батьків у превентивній роботі є запорукою її успіху. Тут широко практикуються домашні завдання, надання батькам спеціальної літератури, організація семінарів для батьків із питань підвищення в дитини впевненості в собі, поліпшення навичок спілкування, подолання сімейних криз, інформування батьків про те, як говорити з дітьми про наркотики, ділитися своїми проблемами і вирішувати їх разом з іншими батьками.

Тренінг соціально-психологічних навичок учителів є одним з обов'язкових компонентів профілактики наркотизму. Існують спеціальні методики, і деяким вчителям необхідне попереднє навчання для засвоєння нових методів антинаркотичного викладання і випробування методик діалогічного спілкування з учнями, розвитку навичок обговорення інформації разом з учнями, уміння створювати таку обстановку, яка б надалі сприяла доцільній поведінці дітей, котра б, у свою чергу, зберігалася у різноманітних складних та небезпечних ситуаціях.

Співробітництво різноманітних відомств і організацій є одною з умов успішної тривалої роботи превентивної програми. Для успішного проведення програми необхідні об'єднані зусилля школи, фахівців у галузі профілактики, правоохоронних органів, органів охорони здоров'я, представників урядових та громадських установ, а також приватного капіталу.

Культурна релевантність (адекватність) є невід'ємною умовою для програм, побудованих за інтернаціональними зразками. Подібні програми потребують обов'язкової культурної і мовної адаптації.

Оцінка ефективності повинна проводитися впродовж усієї тривалості програми. При необхідності слід вносити корективи, уточнення і доповнення, що істотно підвищує ефективність програм ФЖН.

Ціннісні орієнтації властиві будь-якій програмі, і всі учасники повинні собі уявляти ціннісну основу реалізуємої ними програми. Як правило, декларований програмами ФЖН набір цінностей включає самодисципліну, відповідальність, чесність, поважне ставлення до людей, виконання обов'язків у сім'ї, школі, громаді.

Зв'язок програми із суспільством передбачає прийняття і підтримку громадою програм профілактики наркотизму. Програми ФЖН розробляються з розрахунком об'єднати школу і громаду у прагненні передати дітям навички ефективної комунікації там, де вони живуть, навчаються, працюють.

Програми формування життєвих навичок показали свою ефективність. Більш ніж 30 країн світу впровадили їх у своїх школах. Вони знайшли широке поширення у сфері профілактики паління в школі. Проте серед їх вад згадують орієнтацію програми на окрему особистість, ігнорування соціокультурних причин наркотизму і виключення із поля зору дітей, які вже мають досвід аддиктивної поведінки. Все це призводить до істотного зниження їх ефективності.

Навчання здоровому способу життя

Крім програм формування життєвих навичок, у системі освіти активно використовуються різноманітні програми навчання здоровому способу життя. Здійснюються вони шляхом введення в навчальні плани таких дисциплін, як «Валеологія», «Основи безпеки життєдіяльності» й ін. Подібні програми здійснюються за декількома стратегічними моделями, навчальними програмами.

Первинна профілактика хімічної залежності у Полтавському базовому медичному фаховому коледжі.

Історично в Полтавському базовому медичному фаховому коледжі поєднувалися дві моделі первинної профілактики наркотизму в єдину інтегровану систему. Перша складова - навчальний план студентів, включає в себе як навчальні предмети, які дають базові знання з розвитку соціальної і особистісної компетентності, вироблення навичок самозахисту, превенції проблем: «Основи безпеки життєдіяльності», «Основи загальної і медичної психології», так і вузькоспеціалізовані медичні навчальні дисципліни: «Нервові та психічні захворювання», «Психіатрія і наркологія».

Другою складовою інтегрованої системи первинної профілактики наркотизму є щоденна робота психологічної служби та виховного складу коледжу, щодо створення безпечних умов навчально-виховного процесу, які

максимально унеможливлують прояви кризових явищ в студентському середовищі Полтавського базового медичного фахового коледжу.

Основні напрямки діяльності:

- Безпека сім'ї та соціуму.
- Безпека студентського середовища та кола друзів.
- Безпека навчальної діяльності та кола адміністративно-викладацького складу.

Безпека сім'ї та соціуму в свою чергу включає в себе:

- Батьківський всеобуч.
- Моніторинг місця та умов проживання студентів.

На батьківських зборах:

Керівник групи доводить інформацію про –Конвенція ООН про права дитини, Декларація про права людини, Статут та правила внутрішнього розпорядку ПБМК.

Психолог доводить інформацію про –особливості підліткового та юнацького віку, джерела агресивності, субкультури, профілактику аддикції серед молоді, сімейні кризи та насилля, безпекові загрози .

Моніторинг місця та умов проживання студентів.

Керівник групи – відвідування студентів вдома та заповнення Актів обстеження матеріально-побутових умов.

Адміністрація – відвідування та контроль умов проживання в гуртожитку.

Психолог – відвідування та дослідження мікроклімату в студентському середовищі гуртожитку; розвиток комунікаційних навичок студентів різного віку та взаємопорозуміння з адміністративно-виховним складом гуртожитку; особистий контроль над студентами групи ризику.

Безпека студентського середовища та кола друзів складається з:

- Активного розвитку студентського самоврядування.
- Діяльності психологічної служби.
- Співпраці з органами ювенальної превенції.

Активний розвиток студентського самоврядування охоплює:

- Засідання студентської Ради коледжу з винесенням рішень по проблемним питанням студентського життя на педагогічну Раду коледжу.
- Підготовку старост груп в Школі місцевого самоврядування «Лідер майбутнього» та в молодіжному проекті «Полтавська школа молоді сім'ї».
- Волонтерський рух, який сприяє розвитку комунікаційних навичок в неформальній обстановці; розуміння принципів гуманізму, толерантності, етики та медичної деонтології.

Волонтерський загін «ТУРБОТА». Напрямки роботи: благодійна діяльність, інформаційно-просвітницька робота, медико-соціальна допомога.

Волонтерський загін «ТУРБОТА» співпрацює з :

- Головним управлінням охорони здоров'я Полтавської обласної облдержадміністрації.
- Полтавським міським центром соціальних служб для сім'ї та молоді.
- Обласним Товариством Червоного Хреста, міським Товариством Червоного Хреста.
- Громадською організацією «Світло надії».

Діяльність психологічної служби:

- Впровадження розвивальної програми «Соціально-психологічний супровід адаптації студентів нового набору»(Автор Громов С.В.2009рік)
- Година психолога(В рамках виховних годин).
- Впровадження навчальної програми «Основи психології та міжособового спілкування»(Автор Громов С.В. 2011рік)
- Функціонування відеолекторію «Ти і Закон»

Тематика: Сучасне обличчя аддикції, Профілактика торгівлі людьми, Гендерні аспекти сім'ї, Профілактика насильства в сім'ї, Етика медичного працівника, Субкультури.

- Індивідуальна консультативна та корекційно-розвивальна робота психолога зі студентами групи ризику.

Безпека навчальної діяльності та кола адміністративно-викладацького складу:

- Диспансерізація.
- Школа «викладача-початківця».
- Засідання ЦМК керівників груп.
- Засідання педагогічної Ради коледжу.
- Консультативний кризовий пункт при психологічній службі коледжу(психолого – педагогічні консилиуми).
- Підготовка ЦЗ начального закладу.

Диспансерізація: обов'язковий профілактичний огляд викладацького складу коледжу щорічно; у лікаря –психіатра один раз на п'ять років.

Школа «викладача-початківця»:

- Вивчення Статуту коледжу та правил внутрішнього розпорядку.
- Поглиблене вивчення педагогічної етики та такту.
- Тренінгові вправи спрямовані на подолання кризових ситуацій в освітньому середовищі.
- Особистісно-орієнтований підхід при роботі зі студентами юнацького віку.

Засідання ЦМК керівників груп.

Тематика:

- Тактика роботи з батьками сучасних студентів.

• Дотримання прав студентів в умовах навчально-виховного процесу ПБМФК.

- Сучасні релігійні течії та субкультури.
- Тактика роботи з проявами авітальної поведінки у студентів.
- Виховна робота зі студентами групи ризику.
- Тактика роботи з переселенцями з зони ООС, студентами зі СЖО.

Тематичні виховні години в групах:

- «Ксенофобія та расизм»;
- «Коли взаємовідносини з оточуючими стають проблемою»;
- «Вчись бути здоровим»;
- «Поведінка дітей в ризикованих ситуаціях» навчально-розвивальна гра «Фото-фішка»;
- «Профілактика суїцидальної поведінки молоді». «Методи подолання стресової напруги»;
- «Субкультури. Неформальні рухи молоді»;
- «Медіа компетентність, як запорука уникнення інформаційної війни».

Засідання педагогічної Ради коледжу.

Тематика:

- Дослідження результатів адаптації студентів нового набору.
- Дослідження морально-психологічного клімату в навчальних групах.
- Соціальна успішність студентів, випускників.
- Результати роботи з групою ризику.

Консультативний кризовий пункт з профілактики правопорушень, СЖО при психологічній службі коледжу.

Функціонування консультативного пункту з профілактики правопорушень в режимі психолого-педагогічного консиліуму в кризових випадках.

Склад: Заступник директора з виховної роботи, практичний психолог, керівник ЦМК керівників груп, юрист, завідувач відділення, медичний працівник, секретар.

Година психолога: «Стратегія ефективної комунікації».

Мета: Сформувати особистісну модель безпечної поведінки студентів шляхом опанування стратегії ефективної комунікації.

Завдання:

1. Вивчити етапи вдалого комунікаційного процесу.
2. Дослідити маніпулятивні методики впливу на мотиваційну піраміду потреб особистості .

3.Засвоїти навички першої психологічної допомоги в стані дистресу, афекту та маніпулятивного впливу.

4.Опанувати модель безпечної поведінки в кризових маніпулятивних ситуаціях сьогодення.

Бюджет часу: 1 год. 30 хв.

Обладнання: дошка, проектор, лінійка, секундомір(телефон), маркери, 3 ватмани.

Організація приміщення: інтерактивне коло або традиційне аудиторне розташування.(не принципово).

Обмеження щодо кількості учасників : до 30 осіб.

Хід заняття:

I. Вступна частина

Час: 5 хвилин.

Обладнання: дошка, проектор.

Представлення теми і мети . Організаційні моменти роботи групи.

II. Основна частина

1. Інформаційне повідомлення: «Структура комунікаційного процесу».

Мета: Дослідження етапів сугестивного комунікаційного процесу.

Час: 20 хв.

Обладнання: дошка, проектор.

Презентація «Структура комунікаційного процесу» та дослідження етапів сугестивного комунікаційного процесу(Стратегії ефективної комунікації):

- Калібрування(вивчення 3 станів співрозмовника);
- Підстроювання(намагання стати схожим на співрозмовника – дзеркало: тіло, голос, ритм, мова);
- Ведення(рапорт – ведення співрозмовника за собою; довіра і розуміння один одного).

2. Вправа «Недирективне навіювання» .

Мета: визначити вплив акту спілкування, його вербальні й невербальні складові на фізіологічні показники та емоційно-вольовий стан людини

Час: 20 хв.

Обладнання: лінійка, секундомір(телефон), маятник з підручних засобів

Хід роботи:

1. Завдання (інструкція учасникам): Ведучий запрошує добровольця з залу для вимірювання артеріального тиску за допомогою маятника та лінійки. Проводиться вимір, фіксуються показники. Після невеликого фізичного навантаження(під'йом по сходах) повторне вимірювання

2. Рефлексія (питання для обговорення): аналіз результатів методики згідно стратегії ефективної комунікації.

3. Робота в групах.

Мета: Опанувати модель безпечної поведінки в кризових маніпулятивних ситуаціях сьогодення.

Час: 40 хв.

Обладнання: маркери, три ватмани.

Хід роботи:

Розподіл на 3 групи.

Кожна група, згідно етапів сугестивного комунікаційного процесу, складає та презентує на загал стратегію поширення в нашому суспільстві:

1.алкоголю та тютюну;

2.релігійних деструктивних культів;

3.наркотиків.

Після презентації кожної групи рефлексія групи в цілому та висновок психолога.

Алкоголь та тютюн:

- Калібрування: анкетування в супермаркетах, маркетинг(подарунки, обмін цигарок), мерчандайзинг.

- Підстроювання: телевізійна та мережева реклама; поширення біля громадських місць.

- Ведення: аддикція (40% - 3%). Заперечення проблеми; втрата контролю за споживанням; розвиток медичних, економічних, соціальних наслідків.

Деструктивні релігійні культу:

- Калібрування: поквартирні обходи(вітання), демонстративні заходи, розповсюдження релігійної літератури, ідеологія держави.

- Підстроювання: релігійні свята, ініціація(обрядовість), нав'язування думок(чорно-білий світ), фізичне перенавантаження аналізаторів(музика, співи, речитатив, предмети культу), авторитарне моральне подавлення лідером, відрив від звичайного кола спілкування.

- Ведення: психологічна залежність, патохарактерологічні зміни, психопатологічні, психіатричні наслідки.

Наркотики:

- Калібрування: специфічний мережевий маркетинг, вікові групи за інтересами, відсутність відповідальності, кола залежних і співзалежних в місцях спілкування.

- Підстроювання: соціалізація, розповсюдження в малих соціальних групах(сусіди, друзі), швидкий розвиток аддикції.

- Ведення: стійка аддикція(одужання мінімальне, нестійкі ремісії). Заперечення проблеми; втрата контролю за споживанням; стійка фізична, психологічна залежність, розвиток медичних, економічних, соціальних наслідків.

Кінцева мета: гроші, влада.

III. Заключна частина. Підбиття підсумків

Час: 5 хв.

Рефлексія учасників заняття.

Висновок.

Системність роботи, застосування новітніх технологій, дозволяє досягати позитивних результатів в щоденній кропіткій роботі навчально-виховного процесу Полтавського базового медичного фахового коледжу.

Під час дистанційного періоду освітнього процесу мережа Internet виступає потужним чинником впливу на споживання аддиктивних речовин. Її вплив поширюється в двох протилежних напрямках — як стримуючому, так і стимулюючому аддиктивну поведінку. Істотною особливістю мережі є вільний і практично неконтрольований доступ до інформації першого (пронаркотичного) і другого (антинаркотичного) типу. Цю особливість, на нашу думку, необхідно використовувати при побудові соціальної технології профілактики аддиктивної поведінки. У свідомість споживачів наркотиків та людей, які просто цікавляться цією проблемою, необхідно впроваджувати максимально повну і достовірну інформацію про аддиктивні речовини, враховуючі віковий ценз. Це повинно проводитися з метою не допустити проникнення на місце можливих інформаційних прогалин широко поширених у молодіжному середовищі міфів, стереотипів і помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зубрицька Т. , Зубрицька Л. Тренінг як метод професійно орієнтованого навчання/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С.143-148
2. Косигіна О. Педагогічний вплив на розвиток взаємозв'язків емпатії та асертивності у суб'єктів освітньої взаємодії /Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2019. Вип.92. С.141-148